

zoon der goden. In Job 38:7 staat „kinderen Gods“ als gelijkheid met „de morgensterren“. „Toen de morgensterren vrolijk zongen en de kinderen Gods juichten“. En eigenlijk is het alleen in Job 1 en 2 dat op afdoende en overtuigende wijze van de engelen als „kinderen Gods“ gesproken wordt. Doch zelfs in Job 1 en 2 is het een geheel ander geval dan in Genesis 6. In Job namelijk is het uit heel het verband en uit geheel den samenhang volkomen duidelijk, dat er niet van menschen, maar van engelen sprake is, reeds enkel wijl het taferel ons niet op aarde, maar in den hemel geteekend wordt. Hier daarentegen in Genesis 6 is juist het omgekeerde het geval. Hier is in heel het verband niets, niets hoegenaamd, dat den lezer ook maar op den inval kon brengen, om bij „kinderen Gods“ aan de engelen te denken. Van de engelen is in het voorafgaande nog uitsluitend sprake geweest, als van de „Slang“ en van den Cherub, en elke aanduiding, hoe gering ook, dat de engelen als „kinderen Gods“ zouden te onderscheiden zijn, ontbreekt in Genesis 1—6 geheel. Daarentegen is er in de voorafgaande hoofdstukken zeer duidelijke sprake van een tegenstelling tusschen twee deelen van het menschelijk geslacht, — eenzijdig van een kring waarin de vreeze Gods opleeft, en anderzijds van een kring, die van God afdoelt; twee kringen alzoo, in den eenen waarvan ge den mensch, en niets dan wat in den mensch na zijn val was, zich ontwikkelen ziet, terwijl in den kleinen kring die zich hiervan afscheidt, een hoogere bezetting uit God werkt. En zoo spreekt het vanzelf, dat de lezer, toegelaten aan Genesis 6, en nu hoorende van dochteren der menschen, die door het geslacht dat Godes was ten huwelijk werden genomen, natuurlijk vermits niet anders kon denken dan aan vermaatschapping tusschen den kring der wereld en den kring waarin de Kerke Gods zich had teruggetrokken.

„En uwe heerlijkheid over hunne kinderen.“

Laat uw werk aan uwe knechten gezien worden, en uwe heerlijkheid over hunne kinderen.
Psalm 90: 16.

Vooraf onze Lutherische broeders wierpen ons niet zelden het verwijt voor de voeten, dat wij, Calvinisten, meer *Oud-* dan *Nieuw-Testamentisch* van zin en geest waren.

Dit verwijt nu vindt zijn grond in iets, waarin we onze eere stellen.

Hierin namelijk, dat wij Calvinisten van oudsher aan de *heele Schriftuur* vasthielden, en niet om het *Nieuwe* het *Oude Testament* verwaarloosden en in vergetelheid lieten geraken.

Komt ge buitenaf in Roomsche landen, dan vindt ge in de huisgezinnen noch *Oud* noch *Nieuw*, en is heel de Schriftuur uit het huislijk leven verdwenen. Bereist ge Lutherische landen, dan leert de ervaring u, dat het Nieuwe Testament nog in de meeste huisgezinnen te vinden is, vaak met de Psalmen in proza achtergedrukt, maar dat het Oude Testament er onbekend is. En alleen als ge in Calvinistische streken komt, waar van meet af de autoriteit van Gods Woord boven alles heeft gegolden, zijn de huisgezinnen nog in het bezit van den *heelen Bijbel*.

Dat is niet *ons* verdienste, maar een genade Gods die ons verleend is, een vrucht van dat „leven voor Gods Woord“, dat de Heere van oudsher in het hart onzer vaders gewekt had.

Immers ze hadden niet alleen óók het Oude Testament, maar ze *lasen* en *herlasen* het, en prenten den goddelijken inhoud ervan diep in hun ziel.

Het was niet een boek meer in huis maar *het* boek, waarop ze met heel hun huislijk en maatschappelijk leven dreven, en liet is niet te sterk gezegd dat er op die wijs een *Oud-Testamentisch* stempel op geheel hun levensbeschouwing gedrukt werd.

Niet alsof ze daarom het Nieuwe Testament ook maar iets minder waardeerden. Wie dat zegt, lastert eenvoudig. Maar onze vaders gevoelden uitmendend wel, dat het Nieuwe Testament een heel andere roeping had dan het Oude.

In het Nieuwe schittert de glans van Gods genade in haar volbreiding, in haar geestelijke saamtrekking, als van de toppen der bergen, terwijl diezelfde genade Gods ons in het Oude Testament getoond wordt, gelijk ze haar stralen breekt in het *persoonlijk* en *huislijk* wortelen, in het leven van *maatschappij* en *volk*.

In het Nieuwe Testament straalt van uit den Christus Gods genade ons menschelijk leven *van boven toe*; terwijl we diezelfde genade Gods in het Oude Testament als uit het menschelijk leven zelf en uit de worstelingen van ons menschelijk hart zien opkomen.

En overmits we nu, als uitverkorenen Gods, niet alleen de verzoening onder schuld en de bevestiging des Geestes behoeven, maar ook als menschen een *persoonlijk* leven doorworstelen, in een *gezin* leven, te midden eener gistende *maatschappij* ons bewegen, en het leven van een *eigen volk* mede doorleven, heeft de Calvinist van oudsher ingezien en bekend, hoe hij even goed het Oude als het Nieuwe Testament had te eeren, ja hoe dat Oude allicht meer nog dan het Nieuwe hem in zijn persoonlijk, menschelijk leven uitkomst schonk.

Niet het minst komt dit uit, bij het denken aan onze kinderen.

Niet dat wij, Calvinisten, ons zeker monopolie van liefde voor onze kinderen toekennen. Roerende voorbeelden van gehechtheid aan zijn kroost en van zelfopoffering voor zijn kroost zijn ook in andere kringen minstens evenveel aan te wijzen; zelfs onder Heidenen zijn deze voorbeelden niet vreemd.

En ook beweren we niet, dat ons meer dan anderen het zieheliel van onze kinderen ter harte gaat.

Beschamend toch is soms, vooral in methodische kringen, de hartstocht waarmee vooral de moeder jaagt naar de bekeering van de kinderen die God haar gegeven heeft.

Waarlijk wat ons drijft en beziet is geen zelfverheffing, en wel allerminst een laatzinnig neerzien op anderen. Er omgekeerd zou men zeggen kunnen, dat de Calvinist *minder* voor zijn kinderen doet, en rustiger hun lot in de toekomst verbergt.

Maar wat verschil, en diepgaand verschil maakt, is dat een Calvinist anders tegenover zijn kinderen staat, ze met een ander oog beziet, en een geheel andere hoope op hen stelt.

Hij mikt ook bij zijn kinderen *hooger*, en richt daarom den pijl dien hij op den boog legt *anders*.

Een verschil misschien aldus het best aan te duiden, dat een Calvinist, ook waar het zijn kinderen geldt, het eerste en grootste gebod *het eerste laat blijven* en het tweede gebod, óók met opzicht tot zijn kinderen, steeds met de kracht van het eerste gebod beziet.

Zeker, zijne kinderen zijn hem wel het aller-naaste onder de naasten, die hij als zichzelf moet liefhebben; maar ook in die liefde voor zijn kinderen moet, zal er zegen op rusten, vóór alles uitschitteren het liefhebben van den Heere zijn God met heel zijn hart en heel zijn verstand.

Ook zijne kinderen zijn *Godes*. Van God heeft hij ze ontvangen. Zijn God zal er hem eens rekenschap van vragen wat hij met zijn kinderen gedaan heeft. En dan alleen zal hij ook bij die rekenschap vrij uitgaan, zoo het *Soli Deo gloria* ook met het oog op zijn kinderen zijn toelief bleek.

Voor Gods eere moeten ook zijn kinderen leven, zich bewegen en zijn, nu en eeuwig, en het is juist die goedstemming die vóór alles de bede uit zijn hart doet opklimmen, dat Gods heerlijkheid op zijn kinderen rusten moge.

Dit standpunt, om ook waar het zijn kind geldt, niet het eerst aan het geluk, zelfs niet eerst aan de zaligheid van dat kind, maar vóór alle ding aan de *eere Gods* te denken, komt nergens sterker in uit, dan in wat onze vaders *het saad der kerke* noemden.

Hierin toch lag de heerlijke gedachte, dat we niet slechts rekenen met de zake Gods in *het heden*, maar ook met de zake des Heeren in de eeuwen die komen, als wij er niet meer zijn zullen; dat er ook dan, eeuw in eeuw uit, een volk moge zijn, dat den Naam des Heeren trouwelijk bejijdt, en dat het ook aan het geslacht, waartoe we zelven behooren, moge gegeven worden, onder die bejijders des Heeren tot in lengte van dagen van God verkoren representanten te zien optreden.

Daarom kinderen niet alleen, maar ook kindskinderen, en, zoo het mag, de kleinkinderen van onze kinderen, heel dat rijke leven, dat uit onze lendenen is voortgesproten, bekleed met de *genade*, om bij Sion gerekend te worden, en, kan het, tot aan de wederkomst van Christus op de wolken, ijverend te worden bevonden voor Gods heiligen naam.

Dat sluit dan de stille bede om hun zielsbekeering wel in, maar ook die bekeering blijft dan instrument, middel voor een hoogere doel, en altoos ondergeschikt aan dien onverdelijken eisch, dien het eerste en het hoogste gebod ons vóór alle dingen brengen blijft.

Onze kinderen zijn ons dan geen *eenlingen* meer, die elk op zich zelf drijven, maar ze staan dan voor ons als omvat en omstrengd door den band van ons geslacht; door den band van Gods kerk; ja door den band van die heilige macht, die al de eeuwen door de *zake Gods* behoort voor ondergang.

Van voorkeur voor reeds ontdekte boven nog onbekende kinderen kan dan tevens nimmer sprake zijn.

Voorreest niet, omdat de Heilige Geest nog tot in den jongsten snik kan doorbreken; ten andere niet, omdat juist de minst gerijpte de meeste zorge van uwe liefde vraagt; maar ook omdat de historie toont, hoe soms, met oversprong van een enkelen schakel, de heilige lijn der genade van grootvader en grootmoeder op kleinzoon of kleindochter overspringt.

Het „saad der kerke“ blijven de „kinderen der geloovigen“, en al blijft de uitverkiezing vrijmachtig, het is nu eenmaal Gods heilig beziel, dat Hij zijn verkorenen meest ook in geslachtsverband laat geboren worden.

De eerste, de grootste kracht der opvoeding zoekt daarom een Calvinist niet in zijn persoonlijk vermaan, noch ook in broederskultuur van vroeg rijpe Christenen, wier vrucht gemeenlijk verzengt als de zon te sterke hitte gaat uitstralen; maar veel meer in het handhaven van dat algemeen verband, waardoor krachten den Doop der kinderen der geloovigen en de kinderen der wereld onderscheiden zijn.

Ze moeten weten dat ze tot Gods volk behooren; ze moeten de banier kennen, waaronder dat volk des Heeren optrekt, en die banier leeren kussen en liefhebben; ze moeten weten, dat hen een hoogere ideaal wacht dan de wereld najaagt; en weten ook dat smaad en verdrukking uit liefde voor dat heilig ideaal te lijden, niets vreemds, maar het *seer gewone* is; iets wat niet anders kan om van ons kindschap verzekerd te zijn.

Half aan de wereld toegeven is voor alle Christelijke opvoeding de dood.

Dan hinken onze kinderen op twee gedachten. Dan willen ze eigenlijk de wereld, en nemen er de heiligheden Gods slechts bij. Dan bluscht ge in hun hart de geestdrift. Dan kennen ze niet den heldenmoed van het ideaal.

Niet dat ze daarom als geestelijke schimmen onpractisch voor de wereld zullen blijven, want juist als ge de eere Gods bij de opvoeding uwer kinderen op den voorgrond stelt, zal niet de zucht om een betrekking te erlangen, niet de dorst om rijk te huwen of zich te verrijken door koopmanschap, maar het stil verlangen, om „Heeren volk te sterken, om door vlijt en door talent de zake des Heeren te steunen, en alzoo in het midden der wereld een eere voor hun God te zijn, de valsche eerezucht en den zondigen najver doodden, om er een van God bezielde heiligen ijver voor in plaats te geven.

Heerlijkheid bidt daarom ook de vader en de moeder van Calvinistischen huize voor het hun geschonken kroost af; maar hun zielsbegeerte is het, dat niet de heerlijkheid die de wereld geeft, maar de heerlijkheid die alleen God kan verleenen, hun deel moge zijn.

En juist wijl ze aldus een veel *hooger* goed voor hun kinderen begeeren, is er in hun opvoeding meer rust, meer stil vertrouwen, meer vaste bestendigheid.

Immers dit weten ze, dat zij zelven, ó, zoo weinig vermogen, dat die hun kinderen inwendig bewerkt en uitwendig hun lot regelt, de Heere is. Hij, diezelfde God, door wiens onuitsprekelijke barmhertigheden ook zij zelven van de duisternis tot het licht zijn gekomen. In wiens heerlijkheid ze zelven wandelen, en uit wiens alleen de heerlijkheid, die waardijk rijk maakt, ook hun kinderen eens beschijnen kan, als zij er niet meer zijn zullen.

Zinstorende drukfout.

In de Mediatie der vorige week, staat in de vijfde zinsede: dan is het of in dien steenen paal de natuur u toesprekt, en u toeroept: Tot zoo ver strekt u vaderland en niet verder.

Dit moet zijn: „dan is het of in dien steenen paal een macht u toesprekt enz.“

Amsterdam, 30 November 1894.

Kerkelijke Deputaten.

I.

Wie van Kerkelijke Deputaten spreekt, noemt zeer zeker een onderwerp, dat voor de Gereformeerde kerken hier te lande thans van actueel belang is.

Aangezien Kerkeraden en Classen en Synoden niet dag aan dag kunnen samenkomen, en ook bovendien telkens besluiten nemen welke de vergadering zelve collectief niet kan uitvoeren, hebben de kerken die samenkomsten natuurlijk telkens Deputaten noodig, om ten haren behoeve of uit haren naam iets te verrichten. Zulke Deputaten worden dan ook vaak benoemd; soms voor ééne enkele zaak, soms voor meerdere zaken te zamen, soms voor eene bepaalde soort van zaken in het algemeen; nu eens om alleenlijk te adviseeren, en dan weer om handelend op te treden; in vele gevallen voor den tijd die er tusschen twee vergaderingen verloopen zal, maar ook wel voor korter of voor langer. En dan blijkt gedurig, dat men het niet geheel eens is over de bevoegdheid, die aan zulke Deputaten is toe te kennen. Vragen, als b. v., of zij al dan niet te benoemen zijn, of hij al dan niet te veel macht wordt gegeven, of zij al dan niet kunnen last zijn te buiten gegaan, en dergelijke meer, worden telkens onderscheidenlijk beantwoord. Dat geschiedt in kerkelijke vergaderingen, en ook wel daarbuiten. En al mag veilig worden aangenomen dat het verschil wel eens groter schijnt dan het is, en dat wel door niemand bedoeld wordt op dit punt van de lijn der Gereformeerde beginselen ook maar enigszins af te wijken, in de wijze waarop die beginselen worden opgevat en toegepast, wordt de noodige overeenstemming toch nog vaak gemist. Waaruit volgt, dat dit onderwerp als vanzelf aan de orde is; dat toch helderheid van inzicht en vastheid van overtuiging en eenparigheid van gedraglijst hier niet mag ontbreken, en daar dan in kerken, die geheel op denzelfden grondslag staan, onderzoek en gedachtenwisseling daarvoor juist de middelen zijn.

Het punt dat in quaestie is, nl. het karakter dat aan Kerkelijke Deputaten moet toegekend worden, was voor onze kerken, althans in haar bloeitijd, altijd eene zaak van het hoogste gewicht. Daaraan is het dan ook toe te schrijven, dat er zooveel over te vinden is in de bekende „Politica Ecclesiastica“ van Gijsbertus Voetius. In die vier boekdeelen, waarin zijne verhandelingen over kerkrecht zijn samengevoegd, was bij onderscheidene onderwerpen wel aanleiding om over de bevoegdheid van Kerkelijke Deputaten iets te zeggen. En ofschoon nu in de zeventiende eeuw te dien aanzien in de kerken zelve weinig verschil was, wegens het belang der zaak heeft hij eene gelegenheid om ze nog eens te behandelen, toch nooit laten voorbijgaan: op niet minder dan zeven onderscheidene plaatsen heeft hij ze opzettelijk ter sprake gebracht.

In dit geval nu, gelijk trouwens bijna altijd, is het zeker niet doelloos of onvruchtbaar, van hetgeen door hem geschreven is kennis te nemen. Daartoe zou echter niet genoeg zijn, eenvoudig de plaatsen op te geven, waar zij in het genoemde handboek te vinden zijn; want dit is betrekkelijk zeldzaam, en bovendien in het Latijn geschreven. Maar aan deze bezwaren kan gemakkelijk worden tegemoet gekomen, door het overnemen van die plaatsen zelve, en dan natuurlijk in eene Hollandsche vertaling. Deze hier te vinden, zal dus aan vele lezers misschien niet onwelkom zijn.

De bedoeling van die mededeeling is intusschen volstrekt niet, om nu de quaestie als het ware af te doen met een beroep op Voetius. In Gereformeerde kerken kan wel aan geen mensch zulk een zeggenschap worden toegekend. Een onfeilbare regel hebben zij alleen in Gods Woord; en wat als afgeleide regeling op kerkelijk gebied zal gelden, vinden zij in hare Belijdenis en Kerkenordening, en voorts in de besluiten van kerkelijke vergaderingen. Maar dit neemt niet weg, dat het, voor een recht verstand en eene juiste toepassing en eene eventuele verbetering van zulke regelingen, veelszins dienstig is, ook te letten, zoowel op de kerkelijke praktijk, vooral in den bloeitijd der kerken, als ook op de vertoogen van mannen, die door groote bekwaamheid, gepaard met zuiverheid van belijdenis en niet vromen zin, uitnemende instrumenten waren, waarvan God zich bediend heeft om de kerken voor te lichten en te leiden.

In onzen tijd wil men daar wel eens niet van hooren. Eenigszins onder den invloed van zeer revolutionaire theorieën is er, ook bij Christenen, wel eens een streven, om de menschen zooveel mogelijk aan elkander gelijk te maken, en diensten-gevolge, om niet goed te kunnen duldten, dat er toch zijn, die in talent en bekwaamheid boven anderen uitsteken. Men wil die dan zooveel mogelijk naar beneden trekken, of althans zoo min mogelijk naar hen hooren. Als het stofelijke belangen geldt, wordt dan zeker eene uitzondering gemaakt, en wordt gaarne gebruik gemaakt van het beste dat men krijgen kan. Maar op het gebied des geestes is dit wel eens anders, en wordt de Schriftuurlijke leer omtrent de eenvoudigheid, die voor het geloof vereischt wordt, en omtrent de verwerplijkheid van de wijsheid der wereld, wel eens opgevat en toegepast, alsof dat een vonnis was over wijsheid en wetenschap in het algemeen. Toch is dat streven eigenlijk eene terzijdestelling van het allereerste geloofsartikel, eene miskenning van het werk der Voorzienigheid Gods, een verzet tegen zijn beziel en eene ongehoorzaamheid aan zijne ordinantien. Het is ook eene groote schade

voor de kerken, waaraan gaven, die de Heere voor haar bestemd heeft, dan veel minder ten goede komen. En het is tevens eene overschatting van zichzelf, alsof men aan zijn eigen onderzoek en nadenken wel genoeg had, en alsof men daardoor alleen nog wel verder komen kon, dan wanneer men gebruik maakte van het licht dat door anderen reeds ontstoken is. Wie geloovig en verstandig is, wacht zich daarvoor. En al weet hij, dat ook mannen als Voetius feilbare menschen zijn, en in velerlei opzicht kinderen van hun tijd, hij erkent toch de gaven die aan zulke mannen geschoonken zijn, en hij wil dan van hun arbeid zooveel mogelijk nut trekken.

Met betrekking tot Voetius kan dat des te beter, daar hij nooit optreedt, alsof hij een zeker gezag had, en alsof enkel op zijn woord of advies het een of ander moest worden aangenomen. In Gereformeerde kerken zou dit laatste ook nooit mogen plaats hebben. Wanneer over enige zaak een gevoelen wordt uitgesproken, is het zeker niet onverschillig, van wien dit afkomstig is. Maar ten slotte zijn het toch de gronden en motieven, die beslissen moeten. En nu is het juist door redeneering en betoog, dat Voetius invloed wil oefenen. Bij betwistbare punten wil hij nooit iets opleggen, maar integendeel overtuigen.

En hier komt nog bij, dat hij bij de onderwerpen, die hij behandelt, zich volstrekt niet bepaalt tot zijn eigen gevoelen. Hij deelt dat van anderen ook gedurig mede. En vooral wijst hij telkens op de leerling en praktijk der Gereformeerde kerken, met name in Nederland. Hij is metterdaad een getuige van het kerkelijk leven in de eerste eeuw na de Reformatie, en dus juist in den bloeitijd der Gereformeerde kerken. Waaruit zeker volgt, dat het des te meer van belang is, hem telkens te raadplegen.

Eindelijk valt nog in het oog, dat dit wel inzonderheid geldt met betrekking tot het onderwerp dat hierboven genoemd is. Wie in onzen tijd daarvan spreekt, wordt door degenen die van hem verschillen soms niet eens gehoord, daar hij altijd handelt, of althans geacht wordt te handelen, over bepaalde toestanden en personen van den tegenwoordigen tijd, hetzij dan om ze te verdedigen of wel om ze aan te vallen. Maar natuurlijk kan dat nooit gedacht worden bij het woord van een schrijver uit de zeventiende eeuw. Daarbij kan wel geen vooroordeel in den weg staan, en daardoor kan ook geen gevoeligheid worden opgewekt.

De eerste plaats, die uit Voetius' „Politica Ecclesiastica“ hier in aanmerking komt, is in de verhandeling over de geïnstituëerde kerk, in het hoofdstuk waar gesproken wordt over onwettige kerkelijke macht, buiten en boven de bijzondere kerken optredende. Aldaar is de ge of laatste quaestie, die gesteld wordt, deze (Deel I, blz. 111 vgg.): „Of de afgevaardigden of (gelijk men ze nu in Nederland noemt) de Deputaten der Synoden, of de Synodale Deputaten, de voorstelling en den indruk geven, dat zij een soort van kathedraal en metropolitans college zijn en daarvan het recht hebben; en of hunne macht en hun opzicht inderdaad bisschoppelijk, of tenminste het naast daaraan verwant is; en of hunne samenkomsten, welke zij herhaaldelijk houden, als het ware kathedraal en hoogste kapittelen of kerkelijke consistorien zijn?“

„Antwoord. Beneden, in deel 2, waar over de ouderlingen gehandeld wordt, hebben wij uit den weg geruimd de valsche aanspraak van Grotius in zijn *Pietas Illustris, D. D. Ordin. Hollandiae*, bladz. 112 uitgesproken, alwaar hij verzekert, dat die Deputaten tusschen-regenten zijn, en in de plaats der Synode optreden, gedurende den tijd, dat er geen Synode gehouden wordt. Het daar gezegde herhalen wij hier niet. Slechts voegen wij er aan toe, dat Grotius met meer schijn van waarheid, indien hij zich op oprechtheid had toegelegd, zijn tusschen-regentschap had kunnen toekennen aan de Deputaten der Remonstrantsche Utrechtse Synode, volgens de kerkelijke verordeningen van het jaar 1612, waar aan hen, met achteruitzetting van de kerkeraden der dorpskerken (zoal niet met hunne terzijdestelling onder een schoonschijnend voorwendsel) de groote macht is toegestaan, onder andere, tot de verzameling en uitgave van eene nieuwe gezangenliturgie (Zie de voorrede, die aan die liturgie voorafgaat).

„Maar thans, nu wij zien, dat opnieuw ongunstige vermoedens en vreemde gevolgtrekkingen met betrekking tot het bestuur der Nederlandsche kerken gemaakt worden, in strijd met de waarheid der zaak, tegen de bedoeling van die kerken, en in strijd met hare gemeenschappelijke verordeningen, en dat wel met de bedoeling, om rechtzinnige en vrome mannen, die alle kathedraal en bisschoppelijke heerschappij in Engeland nu geheel zouden willen hebben opgeheven, als het ware te doen veroordeelen, door ze voor te stellen als in strijd met het gevoelen dat overal elders is aangenomen; zoo kunnen wij niet nalaten den lezer nader bloot te leggen, hoe het met die Deputaten eigenlijk gelegen is. Wij zeggen dan: „1°. Dat de Zeeuwse kerken en Synoden zoodanige Deputaten niet aanstellen; evenmin de Waalse of Fransche Nederlandsche kerken.

„2°. Dat het college van die Deputaten niet is een afzonderlijk en blijvend kerkelijk college, toegerust met gewone kerkelijke macht, hetzij des bestuurs hetzij der rechtspraak. Want onze kerkenordeningen erkennen geen colleges dan deze vier: den Kerkeraad, de Classe, de Particuliere of Provinciale Synode en de Nationale Synode. „3°. Zij hebben en oefenen derhalve geen macht boven en over de Classen, de parochiale of plaatselijke kerken of hare Kerkeraden; ja zelfs niet over ééne enkelen predikant, ouderling of gemeentelid; tenzij zij

door eene bijzondere, buitengewone en uitdrukkelijke opdracht der Synode een mandaat hebben, om ergens eene Synodale uitspraak bekend te maken, aan te dringen en uit te voeren, of ook (wat zeer zelden gebeurt) om met Synodale macht in een bijzonder geval of in eene bijzondere moeilijkheid (van welke eenige omstandigheden na het houden der Synode op de plaats zelve moeten onderzocht worden) de uitspraak vast te stellen. En dan worden meestal eenige andere personen uit de Synode of uit de naburige Classen aan de Deputaten toegevoegd. Ja ook soms worden geheel andere personen voor deze zaak afgevaardigd. Maar zoodanige Synodale macht wordt zeer zelden, gelijk ik gezegd heb, en met groote moeite toegestaan, en niet dan in het uiterste geval van noodzakelijkheid, als de zaak gedurende de zitting der Synode niet kon worden afgedaan, en toch geen uitstel dult.

„4°. Zoodanige opdracht, hun gegeven, geeft hun geen macht, ja zelfs geen schaduws van macht over andere kerken of personen of kerkelijke zaken; en evenmin kan men in die zaken bij hen in hooger beroep komen; zij kunnen daarin, naar gelang van omstandigheden of op aanvraag, broederlijke raadgevingen verschaffen en voorloopig als scheidsrechters iets tot raad in het midden brengen; maar behalve dat niets.

„5°. De boeken en theologische geschriften, die in het licht moeten gegeven worden, onderzoeken zij niet krachtens eigene en blijvende macht, zelfs niet krachtens overgedragen macht der Synode, gedurende dat jaar of die twee jaren waarin zij hunne opdracht hebben, maar dit werk is in de Kerkenordening geheel aan Classen of Academiën opgelegd; deze vrijheid blijft echter aan de Synode, op buitengewone wijze de onderzoek van dit of dat boek aan de Deputaten of andere personen, welke dan ook, op te dragen.

„6°. Zij bevestigen de Dienaren niet in hun dienst; veel minder nog hebben zij in hunne verkiezing eenig aandeel.

„7°. Op de Synoden en Classen vervullen zij niet het ambt van praeses, assessor of scriba.

„8°. Ja zelfs in hunne hoedanigheid van Deputaten maken zij geen deel uit van Synoden en Classen, noch verschijnen er in. En indien zij in Holland aan de Classen uit naam van de Synode iets voorstellen, gaan zij naar buiten en wachten buiten de deur, zoolang de beraadslaging gehouden wordt, en de stemmen worden opgenomen. Als dat gedaan is, wordt hun, nadat zij binnengekomen en teruggeroepen zijn, te kennen gegeven, wat bepaald is. In de Synode verschijnen zij slechts, om aldaar rekenschap te geven van hun gegevene opdrachten en van de hun opgelegde zaken, of ten minste verslag te geven in welken staat die zaken nu zijn, of wat met betrekking tot deze gedaan of niet gedaan is. Dat bij die gelegenheid, terwijl zij tegenwoordig zijn, door den praeses over de voorgestelde zaken hun raad of raadgevende stem gevraagd wordt, voordat de beslissing en met gezag bepaalde stemmen der Synode gevraagd worden, is men vooral in de laatste jaren gewoon. Dit is echter geen bewijs van eenigen bijzonderen en hooger graad van kerkelijken dienst of macht, zelfs niet van een eenvoudigen voorrang of hooger rangorde boven de kerken of de herders der kerken; want men is gewoon, het advies der politieke gedelegeerden, die uit naam van de Staten der provincie, alwaar de Synode gehouden wordt, aldaar verschijnen, en desgelijks dat der Dienaren, door andere Provinciale Synoden ter wille van de broederlijke en wederzijdse correspondentie daaraan gezonden, en evenzoo dat der Professoren in de Theologie (wanneer nl. de Synode gehouden wordt op eene plaats waar eene Academie is), op gelijke wijze te vragen en te hooren, en wel voordat de Deputaten geraadpleegd worden.

„9°. Wanneer zij nu en dan samenkomen, beslissen zij geen kerkelijke zaken, en evenmin worden de dingen, die in de eerstvolgende Synode moeten behandeld worden, door hen van tevoren voorbereid of bepaald of voorgeschreven. Want dit doen de afzonderlijke Classen door hare graven, die niet naar de Deputaten, maar naar de Synodale Classe gezonden worden, en door haar verzameld en geordend aan de Classen teruggezonden worden (op sommige plaatsen door de Classen dan wel verzonden naar alle Kerkeraden of Consistorien van haar ressort), om over die zaken iets bepaalds te beslissen, en hare afgevaardigden naar de Synode met geloofs- en instructie-brieven te voorzien; en deze dingen geschieden alle zonder medeweten en raad of toestemming der Deputaten, voor wie hierin niets te doen is.

„Wat doen zij dan wel?“ zal men vragen. Ik antwoord: niets anders dan dat zij, nadat de Synode gehouden is, hare Handelingen nalezen, en daaruit de opdrachten, die hun mochten gegeven zijn, aantekenen, om die getrouwelijk uit te voeren, daar zij toch rekenschap zullen geven op de eerstvolgende Synode. Die opdrachten echter bevatten meestal niets anders dan eenige klachten of vragen, die uit naam van de Synode door een smeekeschrift aan de Staten zijn voor te stellen, of eenige dingen, die, eveneens uit naam van de Synode, aan deze of die kerk over eenige particuliere zaak moeten voorgesteld worden. Behalve deze opdrachten, die er nu eens in zeer klein aantal, dan weer in het geheel niet of bijna in het geheel niet zijn, rust op de Deputaten de last, om uit naam van de Synode tegenwoordig te zijn bij de examens dergenen, die tot den dienst geroepen zijn, opdat daardoor de Synode des te beter overtuigd zij, dat de eenheid in de rechtzinnigheid in alle Classen bewaard wordt. Dit laatste bewijst niet, dat zij eenige macht hebben over de kerken of Classen; omdat,

wanneer zinnigheid zou, het; slissen, mi kunnen ni en aan de „10°. R Nederland of drie, o Provinciale jaar, of op particuliere bijzonder en omsch ren; beha de exame aan billijl geen schij sluiten, in practijkt zou best graad van kennen g kant, oude macht va eene waar kerkelijke zou zijn, b Volgens e ons kunne hadden v Sacrament bevestigertigt), zlek smeekeling elders not examenaf na de student hebben, o de Classe lectant en collecte v bezorgt e spreken onrechtz twistgespre begroeter de kerken dank zegt, lijke werk woonlijk Dienaren i of de Syno bepaaldelij „Na de kelijk opp vermeld v en desgel Francisus van den v vrienden J sche kerke komen in uitgegeven brieven t Daarin po Gereforme die zeer i Fransche k pen en de schoppelijk pelijk amb het begin schoppelijk daan is, e geval van regel niet n noemde v hier uit schoen de ook de Syno gelijk geh maanden, zijn er ech gaan, of a gen, enige aan wie e zicht toeve (hunn coll gedelegee wier opdr ren daurt vergadering genheden, Provinciale neer zij o op welke d den geschi moeten vo verdrim op en aan hen eer aan, s vraagt, om bij de Syn deel over gen, voor de de Synode Men vergel ons daarev of de verd ding van kerken bui held word andere ver Causa Pap en Sect. 2, komstijg de geest der verdedigd „Intussel klaringen schuwen, d hoede zijn, sten schijn schend-biss schappij. I ik hoop, n land, dat Deputaten Synode de Parlement meeslees schoppelijk clausius in Historia I uitgegeven